

Plattdüütsch / Friisk

Harfsthuuchschölj: Tuhuupe booge än foonenouder liire

Heer heet huum e gelääghäid iinjens gâns wat ouders tu määgen

NORDFRASCHLÖN Sunt 1988 lääsit e Friisk Foriining önj e harfst tu en harfst-huuchschölj. Marie Tängeberg heet dat iinjens apfünen, dat da frasche aw sün wise tuhuupe kaame. Forbil wjarn da dänse följshuuchschoule, weer wäksne tuhuupe liire, ääse än uk önjt schölj booge än dat määge da frasche uk sū.

Jarling lüp e harfsthuuchschölj ouer fjouer deege önjt Jarplunder huuchschölj, wat tacht bai Flansborj lait. Aw e musiik-een süng Kalle Johannsen dat stuk „Maenouder“. Dat wus uk jarling et moto fount harfsthuuchschölj, ouers uk foonenouder liire, tum bailsal frasch.

Jü üülj schöljmäister Greta Johannsen häi spale, koorde än sügoor en drääge üt papir ma-broocht. Sü köön da diiljnamere önj ham kurs bili gou ma grute trääse foramkaame. Dat, wat Silke, Horst än da oudere önj e unerrucht liirden, köön's uk gliks bait unerne brüke, sū as: „Wees sū gödj än läng me di saanep ouer.“

Di noome huuchschölj wiset ä deeraw haane, dat huum deer ordi wat fort hood deet. Ouers uk da hönje kaame ai tu kort. Deer luupe uk suk kurse

„Huum
bääset rucht
önje
frasche spräke.“

Britta Weinbrandt
diiljnamer

as hoose praageln än filsen.

Christel Petersen wiset, hü huum üt ul än ordi siipewääder latje bälde määget. Dadeere brökede bälde koon huum, tum bailsal as kääd am e häls unti am e ärm dreege, wat wörklik gödj ütschucht. Di naie bääs fount Jarplunder huuchschölj, Karsten B. Dressø, köm nach aw en ouderm toochte, as hi da filsbälde säch: jongliiren än hi wiset uk gliks, hü et gungt.

Oudere liirden önj e wärkstää, hü huum üt hoolt en schriwer draie koon, wat fain önj e hönj lait. Kursliidjer Blaike Pietsch häi deerfor äles ma-

broocht sū as ünlike sliike hoolt for da hüülere. Uk en ra känkenbuume wörden önj e wärkstää tuhuupebaged än wilt Blaike di kurs määged, tuurst hi ham niinj toochte am sin latj doochter määge. Leni wus ma da oudere bjarme trinam di latje siie unerwäs än lird da nailike schäip känen. Tou bjarmefoomme pääseden aw, dat deer niimens tu schääse köm: da bjarme ai än da schäip uk ai.

Boowen aw e looft önj e latj wärkstää wiset gärtner Güde Boysen, hü huum en smuken kräns for e döör seelew bine koon. Goorai sū lacht ma ääl da metaklämere, „deer fäit huum en tjuken tööme foon“, läaked Anni. Jü häi har rüüdje baie än latje ääple for harn kräns ütsecht.

Da kurse lüpen aw frasch, „sü dat huum rucht önj e spräke bääset“, säit Britta Weinbrandt. Maren Jessen foon Sal miinj, dat jü ai oofing e gelääghäid heet, foon di mjarn bit tu di een salring tu snääken än dat uk noch deege lung. Bait harfsthuuchschölj heet jü, jüst sū as Britta, wat fering as mamspräke heet, bai Gretan en lait mooring snääken liird. Dat gäng wörklik gödj, ouerdät huum et e hiile däi önjt uur häi.

Uk önj e turnsool snääkeden da trainere frasch. Än for da, wat nach ai gâns sū seeker wjarn, hüng en grut bil bait uuch. Deer wus di kroop awmäald ma ääl da betiikninge foon „fätj“ bit ap tu „hood“. Sü märkd huum goorai, dat huum ä wider wat liirt heet.

Karin Haug

Uun a fering kurs faan a 12. an 13. juargung haa jo altermaal toochter am't teema „hartklopin“ maaget an diartu wat tu papir fingen.

ERK ROELOFFS

Beeder üüs en klausur: A fering kurs faan a Eilun Feer Skuul skraft kurt fertelingen

NURDFRESKLUN De skuul-määster Erk Roeloffs onerachtet bi't Eilun Feer Skuul at feek fering. Tu dediar oneracht hiart uk, det diar klausuren skrewen wurd skel.

Nü küd ouber dön skuuljongen ununsted faan so'n werk en kurt ferteling oner det auerskraft „hartklopin“ skriiw, huarför jo linger üüs man en paar stünjen tidj hed. Detdiar auerskraft as Erk Roeloffs ei tufelig unun't hood kimen.

„Hartklopin“ as jaarling at teema faan de fresk skriiweedstridj „Ferteel iinjens!“. A NDR 1 Welle Nord, at

Nordfriisk Instituut an a Föhr Touristik schük fresk staken trinjam detdiar teema. An för dön staken, wat oner a iarsten fiuw kem, wurd en prisjil faan unun't gehial 1600 euro ütjstakt.

För dön skuuljongen unun a fering kurs as det noch en grünj muar, jo unustringin. Faan de weedstridj, wat jaarling tu't aacht feer ütjacht wurd, hed högen ütj a kurs al ens auer frinjer an bekäänden wat hiard. Dach för a miasten faan jo as at iarst feer, det's määmaage.

Bi hartklopin teenk ham jo gau diaram, en stak am leefde

tu skriiwen. Man dön skuuljongen teenk widjer. At hart begand uk gratem tu klopin, wan ham ufskias nem skal of bedraanjen wurd. Sodening san diar bi dön fertelingen uk rocht letj krimis mad. Bi't skriiwen halep det nei tjiiiskfering wurdenbuk. Diar fant ham gau dön paasend wurden, inderlei of at nü en dramatisk, swarmudig of en lastig stak wees skal.

Wan dön jong skriiwen jar staken klaar haa, kön jo salew enskias, of's jar tekst för a weedstridj iinling wel of ei. Hoker det wal, de skal nü miast al en betj tusä. Bit tu a

31. oktuuber as noch tidj, dön fertelingen, wat ei linger üüs tau sidjen wees mut, hen tu det adres: NDR 1 Welle Nord, Postfach 3452, 24033 Kiel tu stjüüren. Bi dediar weedstridj mut natüürelk uk arken ölern hal määmaage.

A best fertelingen wurd do a 29. nofember uf a klook tau unun a Nordsee Akademie unun Leck föörleesen en ütjtakend. För dönen, wat hal bi dediar eftermade diarbi wees maad an faan Feer of Oomram kem, keert 'ar en bus faan Doogebal tu Leck an weler turag.

Karin Haug/Antje Arfsten

Ma hoolt tu ärben määget spoos, ouers huum schal uk en lait awpääse.

MANFRED NISSEN

Buur Enno un sien Koh Afrika

Plattdüütsche Figurentheater in de Viöler School

VIÖL Düchtig bang weern se ween, Uwe Clausen un Kerstin Heuer-Lehnert vun de Plattdüütsche Vereen Viöl. Hoffentlich kamen noog Tokiekers. To'n drütten Mol gifft dat en Plattdüütsche Poppenspiel in de Viöler School. In'n Rahmen vun dat Pole-Poppenspiel-Festival 2014 wiest dat Tournee-Theater Tandra dat Stück „Buur Enno un sien Koh Afrika“.

En merkwürdig Gestell vörn op de Bühn. Half-rund steiht dor en Ding. Süht ut as en Wand ut tosamenflickte Äste. Dortwischen sind Stoffbahnen spannt. Bavenöver so'n Aart Dack. Linker Hand sind verscheden Gerätschaften to sehen: en Sieb, en Melk-Kann, en Bimmel, dorneven en Xylophon un en poor Stöcke.

„Jan, du sitzt da und ich sitz neben Mama.“ De lütte Theelke regeert dat Sitten. Meist söstijg Lüüd sind dor. De Oolen op de Stöhl un de Kinner ganz vörn op de Deel. Stille Deerns un rangelige Jungs. All sind nieli, wat nu wull kamen schall.

Un denn geiht dat los. Buur Enno schall opstahn. Koh Lise quält sik hoch. As sik dat hört mit de Moors toerst un

en elegante Schisslaweng mit de Steert. Melken, Fröhstück. Un mit „Im Märzen der Bauer...“ geiht dat an de Arbeit op Feld. De swartbunte Koh Lise jümmers mit lang. Op Feld?

De Tokiekers weten gor nich, wohen kieken toerst un toletzt. Wat passeert op de lütte Bühn, wat passeert rundherum? Marta Olejko Enno un sien Koh Afrika“.

Soveel Figuren: Marta Olejko un Dörte Kien kriegen se all lebennig maakt.

OLDSEN

maakt passliche Geräusche un Musik. Un op de Bühn?

Een Stoffbahn wardt to en Acker. En Trecker fohrt op un daal. „Dat geiht mit Magnet.“ Meent en lütte Schlauberger. Ut en anner Stoffbahn kiekt en Naver mit Fernkieker un wunnert sik.

Sodenni geiht dat ruhig in de Nacht. Lichtspeel schient dörch dat Bühnending.

Merkwürdige Geräusche. Buur Enno drömt. Af-ri-ka, Af-ri-ka. So nimmt de Geschichte Fohrt op. Wat schall dat bedüden – Afrika? De Dröme warrn vun Nacht to Nacht duller un duller. De Trecker geht twei, de Frierwehr mutt kamen, de Buur kommt na't Krankenhuus. Koh Lise jümmers mittenmang.

De Multifunktions-Bühn verännert sik vun en Koh-Stall to en ganze Buurnhoff. Nachts wiest de Bühn de Welt ut de Droom. Un wardt twischendörch to en Krankenstuuw mit Dokters in grön. An't Enn reist dat Bühnending as en grote Schipp över't grote Water. De Weg wiest en grote swarte Plack merrn op dat swartbunte Fell vun Koh Lise. Süht so ut as... Afrika.

De Tokiekers sind so infungen vun dat Stück, dat se meist dat Enn nich mitkriegen doon. Mit soveel Leevede hett Dörte Kien vun dat Tandra-Theater speelt. Un mit soveel Phantasie is dat hochdüütsche Kinnerbook vun Jens Rasmus op en Plattdüütsche Bühn bröcht worrn. De grote Bifall maakt de Vereen Moot för tokamen Jahr.

Ingwer Oldsen

De ole Tiet, dat Hüüt un de Tokunft

Dat Kulissendörp ünner de Funktorm op de Stollbarg lett allns lebennig warrn

NORDFREESLAND „Gloot un Glitzer, Flacker un Blitze, nix is doot op disse Welt, allns leevt un hett Verstand, de Gloot, dat Holt, de dröge Sand.“ Mystisch mutt dat klingen, wat de Waldgeister uns seggen wüllt. Dat verkloort uns Tonmeister Manfred Bamberg irgendwo in't Tonstudio ganz wiet ünner in de Katakomben vun de Kieler Oper.

Un wer schall de Rull egentlich lesen? Mudder Sabine Sönksen mutt „gaumol“ inspringen. Se hett de plattdüütsche un de hochdüütsche Hörtext mit ehr Kinner Lasse (10) un Levke (13) ööv't. Se weet, wat de Waldgeister meenen un worum dat geiht.

Peter Nissen ut Borlum hett dat in en feine Plattdüütsch överdragen. „Ogenblick un Tiedenritt, Waldgeschick – reis mit uns mit!“

De Jung Brami leevt vörn bummeli 1600 Jahr op de Stollbarg merrn in Nordfriesland. Dat is de Iesentiet. Sien Vadder is Schmidt un wiest em dat grote Geheemis. He kann mit Fier ut Erz ganz harte Iesen schmolten. Dormit kann he denn Warktüch maken, so as en Lee. Dat hölpt to'n Überleven in de ole Tiet.

Ok Brami schall Schmidt

Hett allns klapp't? Lasse, Levke un Tonmeister Manfred Bamberg hören al mol.

FOTOS (2) OLDSEN

Liek ünner de moderne Funktorm wartt de Iesentiet lebennig.

warrn. Hüüt schall he de Gloot passen. De dörv nich utgahn. En grote Opgaav. Man, dat Flackern vun dat hitte Fier maakt em mööd un lett em drömen.

„Nu hool dien Ogen apen un laat dien Mund fein schlaten! Wat Du nu süht, dat warrt di wunnerwarken laten.“

In sien Droom kann Brami – oder schulln wi seggen Lasse Sönksen – in de Tokunft kieken. He süht de Minschen na Britannien wiedertrekken. Anner Minschen ut Noorden sie deln an de Kant vun de Nordsee. Dörper un Wälder warrn groot un verschwinnen wed-

der. Wagens ut Metall rasen över swarte Straten – ganz ohne Peerde.

„Kumm to di! Dat weer blots en Droom!“ sien Schwester Erna (Levke Sönksen) holt em in sien ole Wirklichkeit torüch.

Hören un beleven kann een de Geschichte mit en Kurbelmaschinen direktmang ünner de Funktorm op de Stollbarg. Dor steiht dat lütte Dörp mit ganz veel Info-Tafeln un vertellt vun de Iesentiet.

Wer denn will, kann dorna op de Torm klattern un kieken op dat lütte Dörp. Vun dor över de modernen Windmöhlen in de Köge, röver na de Halligen un Inseln – meist bit na Britannien. Un denn sülsms en beten in't Drömen kamen över dat Güstern, dat Hüüt un dat Morgen.

Dor laten de Vereen „Kultur un Natur um de Stollbarg“ un de Agentur „NaturErleben“ in de Aktiv-Region regionale Geschichte lebennig warrn. Kloort, dat extra för de Inwiehung en dulle Gewitter mit düchtig Regen bestellt weer. In dat Hörspeel seggen de Waldgeister denn: „Nu weetst Du, wat vun wieden röppt un wat de Uul Di singt, wat leevt un streevt Di Gröten bringt...“

Ingwer Oldsen